

შოთა ქართველი ერის ღვიძლი შვილი

შოთა გავიშლი არაა ჯერ კიდევ. ეს საერთო ხედვლი ყოველ დღე შევსდებით. ჩვენ ჯერ ვერ გავიგებთ — ვინ იყო ის, ვერ გავიგებთ მისი გინება და ზეით. ვერც ვერ ვერ გავიგებთ იმ პირობებში, რომელთაც წარმოუშვეს ის, უფრო მეტი კიდევ — მისი პოემის რაობაში. ამით აინახება, რომ ამისი გინება ფანტასტიკური ბიოგრაფიები პოეტისა, რომელთაც ფოლკლორულ მასალადაც კი გადააქარებენ. ლეგენდარობის მხრივ, დღევანდელი კომპიუტრებით იმეორება ისტორიული ფაქტები და პოეტულები პოეტის ეპოქისა; სტილიკური განსტყობისა და გავიგებ ჩარჩოებში თავსდება მისი სოფლმშენებლობა და იდეოლოგია. სამწუხაროდ ეს ეპოქისა არა მარტო საშუალო ხომის მკვლევარის, ასეთი ამისგან დასაწყისად არ ყოფილა ისეთი დღე შევსება და ცნობილი მკვლევარი „ვეფხისტყაოსნის“ როგორც იყო განსტყნული ავადმეცნიერი **ნ. მარი**, არ არის უწყინა ეს ერთი წლით ადრე გარდაცვალებულნი: „ოქსიდენტი“, „მესხნი ვინები“, არ არის მიღწევა წინა დროის ქართული უკუკავშირება, რომელიც ევროპეულიადაა ფიქრადდება. ის გამიზნდა როგორც მეტიორი და არაა ერთი წინაპრობა მშრომლობაში არ მთავრდება — ამხარაიერ ეს არ აქვს არავითარი საერთო საქართველოს საზოგადოებრივ აზრთან და სასოგადოებრივ მსოფლმშენებლობასთან: არც დღევანდელი არც ვითარებულ (В тыщу и в история материализма) (ყურთ, სტ. 34) არ კიდევ ის ეროვნული გიძობის სფეროში განსტყვიერებელ გულგრილობას იჩენს! — (მარი): ყვერებში, სამქვე გაუგებრობასთან ავსება მწერალი. ისე მოწყვეტილი თანამედროვე საზოგადოებრივსა და ქველურული ნიადაგს, როგორც ეს ხანგულსმეგობა მოყვანულ ციხეებში, შეუძლებელია, არაოსსავან თვით მშენებერი ეგებრაც არ გაჩენილა. — მითოლოგიით ის აქავედელი ზღვის წიაღიდან გამოიღო. — მით უმეტეს არაოსსავან, მეტიორები, ვერც შოთის მშენებრივი ნესტან დიდიჯანი გაჩნდებოდა. შოთის ღვიძლი შვილია ქართველი ერისა, მისი პიროვნებასა და შეგებებაში, როგორც ფოკუსში გადატყობილია ქართველის ერის სულისკვეთება, მისი კულტურული და ლიტერატურული მიღწევები. არ შეიძლება ამის მტკიცე-

ბას, ეს შეუძლებელიცაა მოკლე საგანგებო შენიშვნაში, აღენიშნავ მოკლედ მხოლოდ შემდეგს:

არ არის მართალი ვითომც შოთა არ არის მიღწევა წინაპრობის ქართული ლიტერატურისა, რომ ის გამოიხად როგორც მეტიორი და არავითარი წინაპრობა მშრომლობაში არ მოიპოვებდა. შოთა მომხატვრულია წინაპრობის ქართული ლიტერატურის შექმნისუქნობების ისტორიით, რომელიც ხელოვნებად პოეტობით და მოგონილი ისტორიულ-ლიტერატურული ფაქტებითაც რომ არ შევძლებთ ის. (სამწუხაროდ ამასაც აქვს დღევანდელი ჩვენს სინამდვილეში), ისე მდინდარია, რომ სამართლიან განცხადებებს იწვევს მეცნიერებში. ის მომხატვრულია წინა პირობით როგორც ენობრივად, ისე პოლიტიკულად. რამდენადაც მისი „მარი“ ხალხის წიაღიდან წარმოიქმნა, რაც კულტურით ადრეა ლიტერატურაში გამოყენებული. ის მომხატვრულია ლიტერატურული ეპიკის თვალსაზრისითაც; რამდენადაც ელემენტები მის შიგნით დამუშავებული ეპიკის სასულერო მწერლობაშიც კი. ნათარგმნად და როგორცაა ლიტერატურაში, ჰარბადაა მოცემული; არაა ეპიკის წინადა საერთო მხატვრული ლიტერატურული ძეგლებს შესახებ, რომელიც წინ უსწრებდა მას.

არ არის სწორი არც ის, ვითომც შოთას არავითარ აქვს საერთო საქართველოს საზოგადოებრივ აზრთან და საზოგადოებრივ მსოფლმშენებლობასთან, მისი პოემა აზრით, გავიგებთ, სულსკვეთებით, სოფლმშენებლობით, იდეოლოგიით არის „ხორცი ხორცთავანი და ძველი ძველთავანი“ ქოსიკური ხანის ქართული ფეოდალური საზოგადოების და ცხოვრებისა. საქმარისა ამისათვის გადავიკითხებთ ისტორია და ვით დამუშავებლობა განსაკუთრებით კი თამარისა, საქმარისა ჩაუვყვირდეთ და ჩაუვლდეთ იმ იდეოლოგიას, რომელიც გამოსუქვის იმდროინდელ არ სტრებაში: თამარისა და ე.წ. აბდულ-მესანში და ყველაფერი ეს დღევანდელი ნათელი ექნება.

არც ის არის მართალი, თითქმის ჩვენი პოეტი ეროვნული გიძობის სფეროში განსაკუთრებული გულგრილობას იჩენდეს. მართალია შოთამ გადაიღო საშუალო საუკუნეების ეროვნული კარსკვეთლობა ინტერნაციონალური სინამდობის მორტივებით, მაგრამ ის კიდევ არ ნიშნავს, რომ ეროვნული

გრძნობა მისთვის უცხოა და არ არსებობს. მისი პოემა პოეზიკარდულია ამისა და ლტენებული ეროვნული გიძობისა. ის სტრება, მომღვწეობა იმისათვის შეგნებით, „მეფისა მისის თამარისა“ და „ქართველი ღვთისა დაივთისა“. ის ნაქონსებია ეროვნული პოლიტიკური იდეის უპირისუხვად განვითარებით და ქართული საზოგადოებრივობის მისთანისკურთ შეგნებით — განსაკუთრებით პოეტისა

ბატეთის მყოფნი ყველანი ჩვენნი
სახაჯონია,
აქ შათი ჯავრი ჩვენზეა ჩვენთან
არ დასაძმონა
ნაქის, სამშობლოს იტყვიან
უკუღვეთელყოფა? განსაკუთრებნი ჩვენი
აქტობისა —

„იგი ამბად არ ეგებოს, რომ ის
საპარსი გავიგებდენ“,
„სპარსთა ვერა ვიქმნდომიანი“,
„ქმასა“.

ანდა ადგილი ნესტანის წერილებისა
წადი ინდოეთის მითადა, არე ია
ჩემსა შშობელსა, შევიწროებულსა,
მეტრათავან ყოველსანი ხელ-ალაქობი-
ბელსა, ეროვნული გიძობის მოღვნიძე
სა და მისი და გულგრილობის მიჩვენებელ-
ობა.

„ვეფხისტყაოსნი“ რომ მოწყვეტილი
სოფლიური ეროვნული ნიადაგს, სამშობ-
ლოს წარსულს, მის ინტერესებს, სუ-
ლისკვეთებას და სოფლმშენებლობის ის ერო-
ვნული ქართველი გულში იმ დ-
ვილს რომელიც მას მუდამ ეკავა, ის
ვერც განხლებდა ქართველი ერის წინ-
დათა-წინდელს, გაჭირვებულს ნუგეადა
და დალხინებაში სამოგინება იმდროინდელს,
რომ როგორც ერთი პოეტი ამბავს,
„ვის ღობნი აქვს მას უბნობენ, ანუ გუ-
ლი ვსაკ უწესს“.

მოუხედავად ამისა, რომ რუსთველი-
ლოგიაში ჯერ კიდევ ბევრი რამ გაჭირ-
ვებულსა, ყოველ შემთხვევაში ის მანც
შესაძლებელია დღესაც რომ ზღვი ავი-
დითი საზოგადოებრივობაში გზობტყისა
და ისეთი რამეების მიხედვარაც თით-
ქმის ქართული სინამდვილად არ ვა-
მომდინებოდნა. მისი უკუნი, საპარს-
ველსა, ეროვნული სატყობი და სასურ-
ველსა (თავითავე მისი) იმდროინდელ
საქართველოში, იმდროინდელი ცხოვრება
მოსახს, იმდროინდელი ქართული ისე გიძობის
თავი, როგორც ეკუთვარ სახლში,